

Voisé, Waldemar

"Struktur und soziale Funktion der Universität Basel", Andreas Miller, Winterthur 1955 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 3/1, 172-173

1958

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

szawa 1956, s. 72, poz. 33. Zeszyt ten do pewnego stopnia łączy się merytorycznie z Zeszycem piątym.

Straż Praw, dodana do dozoru całości i egzekucji praw królowi, a ustanowiona 19.VI.1791 r. miała władzę wykonawczą; podzielona była na Komisję, z których druga — Policji — miała najwybitniejszy wpływ na sprawy zdrowia społecznego.

Z niewielkiego stosunkowo materiału obejmującego 15 woluminów (przeważnie z kancelarii Straży Praw) pozostały niektóre fragmenty, ważne specjalnie dla dziejów szpitali, ich urzędzeń, administracji; dają one ponadto pojęcie o funduszach szpitalnych, liczbie chorych itp. W szeregu dokumentów znajdują się szczegóły dotyczące szkolenia medycznego w Krakowie; listy nazwisk pozwalają na uzupełnienia słownika biograficznego lekarzy; pojedyncze pozycje wskazują na drogi walki z zarazami i zapobieganie im.

Na marginesie tego ogólnego tylko przeglądu treści 3—7 zeszytów „Źródeł do dziejów medycyny w Polsce”, trzeba stwierdzić, że zawierają one szeroki zakres dokumentów archiwalnych. Dają więc podstawy do opracowania najróżnorodniejszej problematyki historyczno-medycznej: szpitalnictwa, epidemiologii, szkolnictwa zawodowego, biografii, a zwłaszcza medycyny wojskowej. Ponadto zaś znajdują się materiały dotyczące dziedzin stanowiących pogranicze medycyny i historii prawa (i to nie tylko sanitarnego), medycyny i opieki społecznej, administracji państwowej, ekonomii itp.

Rozeznanie w całym materiale ułatwiają indeksy (nazwisk, miejscowości itd.). Nie od rzeczy też będzie dodać, że opracowanie tych źródeł prowadzone jest przez humanistów z dużym zrozumieniem dla ogólnego tła, na którym uwidaczniają się warunki rozwoju myśli lekarskiej. Jeszcze to jeden argument na rzecz konieczności współpracy między humanistami a historykami medycyny.

St. Szpilczyński

Andreas Miller, *Struktur und soziale Funktion der Universität Basel*. Verlag P. G. Keller, Winterthur 1955, s. 102.

Dysertacja doktorska Andrzeja Millera przedstawiona w roku 1948 Uniwersytetowi w Bazylei (autor urodził się w Warszawie i tu m. in. studiował) stawia sobie za cel zbadanie pozycji, jaką odgrywa w społeczeństwie uniwersytet w ogóle, w szczególności zaś jakie jest znaczenie uniwersytetu bazylejskiego dla społeczeństwa Szwajcarii.

Praca zawiera trzy części: w pierwszej autor omawia zadania, jakie współczesna społeczność stawia przed uniwersytetem, druga zajmuje się strukturą uniwersytetu bazylejskiego, trzecia zaś stanowi próbę odpowiedzi na pytanie: w jakiej mierze uczelnia ta czyni zadość postulatowi wysuwanyemu przez społeczeństwo.

Ujęta z punktu widzenia socjologiczno-porównawczego rozprawa zawiera wiele materiału mogącego zainteresować historyków nauki. Jest tak tymbarziej, że obowiązująca dziś w Szwajcarii ustawa o uniwersytetach zaznacza na samym wstępie, że „Celem uniwersytetu jest — z jednej strony — kształcenie zawodowe na najwyższym poziomie naukowym, z drugiej zaś rozwój samej nauki i troska o jej rozpowszechnianie wśród szerokich kręgów społeczeństwa”.

czeństwa..." (§ 1). Podobnie ustawa uniwersytecka kantonu bazylejskiego z 1937 roku głosi, że „celem uniwersytetu jest pielęgnowanie nauki..." (§ 1). W ten sposób uniwersytet ten jest w pierwszym rzędzie instytutem naukowym, stawiającym sobie cele badawcze. Podkreślając ten fakt z całym naciskiem (s. 21), autor zajmuje się więc głównie naukowo-badawczą działalnością bazylejskiej uczelni.

W ten sposób w pierwszej części pracy omówione zostały kolejno następujące zakresy funkcji uniwersytetu: pielęgnowanie nauki, przygotowywanie do wykonywania zawodów naukowych i wkład do rozwoju kultury.

Źródła opracowania stanowiły przede wszystkim przemówienia rektorskie, wypowiedzi związane z akademickimi uroczystościami i artykuły publikowane w czasopiśmie (głównie wydawanych przez szwajcarskie wyższe uczelnie). Autor zdaje sobie dobrze sprawę z jednostronności tego rodzaju naświetlenia problemu (s. 27), jednakże zaznacza, że „z przyczyn technicznych“ wykorzystanie bogatego materiału innego rodzaju nie było, niestety, możliwe.

Omawiając strukturę uczelni, Andrzej Miller pisze naprzód o stosunku uczelni bazylejskiej do państwa, potem zaś kolejno o podstawach materialnych działalności uniwersytetu, składzie grona nauczycielskiego i o stanowisku studentów. Szkoda, że zabrakło tu bodaj najogólniejszych uwag na temat społecznej rekrutacji zarówno pracowników naukowych jak i studentów. Następnie autor zastanawia się nad stopniem, w jaki uniwersytet bazylejski spełnia swe trzy główne funkcje: badawczo-naukową, szkoleniową i wychowawczą.

Choć praca dotyczy w pierwszym rzędzie uniwersytetu bazylejskiego, to jednak wiele zawartych w niej rozważań posiada charakter ogólny — przede wszystkim z uwagi na zastosowanie metody socjologiczno-porównawczej, o której opanowaniu przez autora świadczy zarówno wykaz wykorzystanej literatury, jak i — w pierwszym rzędzie — widoczna na każdym niemal kroku tendencja do wysnuwania uogólniających wniosków.

W. Voisė

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE

J. D. Bernal, *Nauka w dziejach*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1957, s. 866.

Dż. Bernal, *Nauka w historii obywateli*, Izdatelstwo Inostrannoj Literatury, Moskwa 1956, s. 735.

Wydana w 1954 r. książka znakomitego uczonego angielskiego J. D. Bernala *Science in history* została obszernie omówiona przez Bogdana Suchodolskiego w trzecim tomie „Studiów i Materiałów z dziejów nauki polskiej“ (s. 443—451). Z radością trzeba teraz zasygnalizować ukazanie się polskiego i rosyjskiego tłumaczenia tego „doskonałego wprowadzania w społeczną historię nauki“, jak nazwał to dzieło prof. Suchodolski.

Książka Bernala doczekała się w 1956 roku drugiego wydania angielskiego. To uzupełnione i skorygowane wydanie stało się podstawą tłumacze-